

Veřejnoprávní média srozumitelně

Jak fungují, proč mají být nezávislá a proč na nich záleží

Citujte: NIČ, Miloslav. *Veřejnoprávní média srozumitelně*. 1. vyd. Slaný: Miloslav Nič, 2026. ISBN 978-80-909954-0-6.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20660593>

Naskenuj
a stáhni knihu

Celá kniha zdarma (PDF · ePub · HTML):

<https://vydavatelstvi.mila.guide/verejnopravni-media/> · Licence CC BY 4.0

OBČANSKÝ KOMPAS · KAPITOLA 6

Nezávislost: jak se zajišťuje a kde se může ztratit

Nezávislost veřejnoprávních médií nestojí jen na dobré vůli politiků. Rozhoduje hlavně nastavení tří věcí: rady, financování a volby generálního ředitele. Kapitola ukazuje, jak je upravuje český zákon a jaké požadavky přináší evropský rámec EMFA.

Miloslav Nič · Stav: 12. června 2026 · obcansky-kompas.mila.guide/verejnopravni-media/nezavislost

Stručně

Nezávislost veřejnoprávních médií nelze zajistit jedním paragrafem. Opírá se o tři základní pilíře — a právě na ně míří každý, kdo chce veřejnoprávní vysílání ovlivnit. Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že nezávislost nemusí padnout najednou: někdy stačí oslabit jen jeden z těchto pilířů.

1. **Rada** — kdo volí její členy, na jak dlouho, kdo je může odvolat a z jakých důvodů.

2. **Financování** — kdo určuje jeho výši, jak často se upravuje a zda je oddělené od každoročního rozhodování o státním rozpočtu.
3. **Generální ředitel** — kdo ho jmenuje, na jak dlouhé období a za jakých podmínek ho lze odvolat.

Zákonný rámec

Evropský rámec EMFA — nařízení 2024/1083, článek 5 — použitelný od 8. srpna 2025, nastavuje pro veřejnoprávní média jasná pravidla. Vedení má být jmenováno a odvoláváno transparentně a bez diskriminace, jeho mandát má být dostatečně dlouhý a financování se má opírat o předem daná objektivní kritéria. Cílem je, aby veřejnoprávní média měla přiměřené, udržitelné a předvídatelné zdroje. Stejnou laťku proto musí splnit i český zákon.

Podrobně

Proč nezávislost není jeden zákon, ale soustava pojistek

Nezávislost veřejnoprávních médií není stav, který lze jednoduše zaškrtnout jako splněný. Je to schopnost odolávat různým formám tlaku: politickému, finančnímu i personálnímu. Takovou odolnost nevytvoří jedna věta v zákoně. Vzniká až tehdy, když se několik ochranných pravidel navzájem doplňuje a jistí.

Jedna pojistka může selhat, aniž by se celý systém okamžitě zhroutil. Pokud ale povolí více pojistek najednou, nezávislost se může začít rychle rozpadat. Proto evropské standardy — včetně EMFA a doporučení Rady Evropy — nevyžadují jedinou záruku, ale celý soubor pravidel, která mají veřejnoprávní média chránit před ovládnutím.¹²

Páka 1: Rada ČT a Rada ČRo

Rada je hlavní pojistkou mezi politikou a redakcí. Na jedné straně má zajišťovat veřejnou kontrolu jménem parlamentu; na druhé straně nesmí řídit každodenní chod televize nebo rozhlasu.

Její pravomoci jsou zásadní, ale mají jasné hranice. Rada jmenuje generálního ředitele, schvaluje statut a rozpočet a Poslanecké sněmovně předkládá ke schválení kodex; každý rok také projednává výroční zprávu. Nemá však právo zasahovat do konkrétního pořadu ani určovat, co má redakce vysílat. To je odpovědnost vedení ČT nebo ČRo.

Rada ČT — zákon č. 483/1991 Sb., § 4

Složení: Rada ČT má 18 členů. Od novely č. 225/2023 Sb. jich 12 volí Poslanecká sněmovna a 6 Senát.³

Funkční období: Mandát člena Rady trvá 6 let. Přesahuje tedy jedno volební období Poslanecké sněmovny. Smyslem je zabránit tomu, aby jedna momentální parlamentní většina mohla Radu obměnit celou najednou.

Kandidáti: Členy Rady nenavrhují přímo politické strany, ale právnické osoby s alespoň desetiletou existencí. Mají zastupovat různé části společnosti — kulturní, regionální, sociální, odborové, zaměstnavatelské, náboženské, vzdělávací, vědecké, ekologické nebo národnostní zájmy (§ 4 odst. 2, ve znění novely č. 225/2023 Sb.).

Odvolání člena: Člena Rady může odvolat pouze ta komora Parlamentu, která ho zvolila, a jen ze zákonem stanovených důvodů. Patří mezi ně ztráta zákonných předpokladů (§ 5), závažné narušení důstojnosti funkce, jednání zpochybňující nezávislost nebo nestranost člena při výkonu funkce, případně neúčast na schůzích Rady po dobu delší než 3 měsíce (§ 6 odst. 2). Usnesení Poslanecké sněmovny nebo Senátu musí být odůvodněné (§ 6 odst. 3).

Hlasování v Radě: Pro běžná rozhodnutí stačí nadpoloviční většina přítomných členů. Důležitější rozhodnutí však vyžadují vyšší podporu: alespoň 10 hlasů z 18 je třeba ke schválení rozpočtu, statutu a dlouhodobých plánů, k předložení kodexu Poslanecké sněmovně a ke jmenování generálního ředitele. K odvolání generálního ředitele je potřeba ještě silnější většina — alespoň 12 hlasů z 18 (§ 7 odst. 2 a § 9 odst. 7). Tato asymetrie je záměrná: odvolat generálního ředitele má být obtížnější než ho jmenovat.

Rada ČRo — zákon č. 484/1991 Sb., § 4

Složení: Rada ČRo má 9 členů. Od novely č. 225/2023 Sb. jich 6 volí Poslanecká sněmovna a 3 Senát.⁴

Funkční období: Mandát člena Rady trvá 6 let. Logika je stejná jako u Rady ČT: funkční období přesahuje jeden volební cyklus Poslanecké sněmovny, aby jedna aktuální parlamentní většina nemohla Radu obměnit celou najednou.

Odvolání generálního ředitele: K odvolání generálního ředitele je potřeba nejméně 6 hlasů z 9. Nestačí tedy prostá většina všech členů Rady. Vyšší hranice má bránit tomu, aby byl generální ředitel odvolán unáhleně nebo pouze na základě okamžité politické nálady.

Tip

Rozdělení volby mezi dvě komory Parlamentu má jasný smysl. Senát má jiný volební cyklus a často i jiné politické složení než Poslanecká sněmovna. Jedna aktuální většina ve Sněmovně tak nemůže obsadit celou Radu sama: část míst volí Senát — u ČT 6 z 18, u ČRo 3 z 9 — a ten se obměňuje po třetinách v jiném rytmu. Podobnou logiku známe i z jmenování ústavních soudců: prezident je sice navrhuje, ale potřebuje k tomu souhlas Senátu. Nejde tedy o zdržování, ale o pojistku proti tomu, aby o celé instituci rozhodla jediná politická většina v jednom okamžiku.

Páka 2: Financování

Podrobnější přehled různých modelů financování najdete v kapitole Jak se to platí. Zde stačí zdůraznit tři mechanismy, díky nimž se financování může stát účinnou pákou na veřejnoprávní média.

Výše poplatku je stanovena zákonem. Vláda ji nemůže změnit pouhým rozhodnutím. V Česku televizní a rozhlasové poplatky upravuje zákon č. 348/2005 Sb.⁵ Od 1. 5. 2025, po novele zákonem č. 119/2025 Sb., činí televizní poplatek 150 Kč měsíčně a rozhlasový poplatek 55 Kč měsíčně.

Automatická valorizace chrání před politickým zmrazením. Od roku 2025 platí v Česku mechanismus, podle něhož se poplatek automaticky zvýší o 6 %, pokud součet inflace od posledního zvýšení překročí 6 % (§ 6 odst. 2 zákona č. 348/2005 Sb., ve znění zákona č. 119/2025 Sb.).⁵⁶ Smyslem je zabránit tomu, aby politici mohli veřejnoprávní média oslabovat tím, že poplatek nechají dlouhé roky beze změny.

Oddělení od státního rozpočtu omezuje tlak vlády. Poplatek směřuje přímo k ČT a ČRo, nikoli přes Ministerstvo financí. Vláda tak nemá každoroční rozpočtovou páku typu „přidáme, nebo ubereme“, kterou by mohla veřejnoprávní média odměňovat či trestat.

Upozornění

Z hlediska nezávislosti se v Evropě jako riziková ukazuje varianta, kdy jsou veřejnoprávní média financována výhradně ze státního rozpočtu. Dánská reforma z roku 2018 vedla ke zrušení licenčního poplatku a zároveň k postupnému snížení rozpočtu dánského veřejnoprávního vysílatele DR o 20 % během pěti let. Francie v roce 2022 přešla od koncesionářského poplatku (*redevance*) k financování z podílu na DPH. V prosinci 2024 tento model stabilizovala organickou reformou, která zavedla víceletý rámec financování. Riziko však zůstává: výše prostředků pro veřejnoprávní média může být při každé další revizi znovu politicky vyjednávána. Právě proto článek 5 EMFA požaduje, aby financování veřejnoprávních médií bylo **předvídatelné a udržitelné** — neznamená to, že musí jít nutně o koncesionářský poplatek, ale že systém má mít právní pojistky proti tomu, aby se výše financování měnila podle každoroční politické nálady.

Páka 3: Generální ředitel

Generální ředitel odpovídá za každodenní chod instituce: jmenuje klíčové manažery a šéfredaktory, připravuje rozpočet, rozhoduje o personálních otázkách a nese odpovědnost za řízení ČT nebo ČRo.

Právě proto je tato funkce citlivá. Pokud se vláda, politická strana nebo zájmová skupina dostane do pozice, kdy může ovlivnit, kdo bude generálním ředitelem — nebo zda ve funkci zůstane — může veřejnoprávní médium reálně ovládat, aniž by bylo nutné formálně zrušit jeho nezávislost.

České nastavení — § 9 zákonů č. 483/1991 Sb. a č. 484/1991 Sb.

Kdo jmenuje: Generálního ředitele jmenuje Rada ČT, respektive Rada ČRo, na základě výsledků výběrového řízení.

Funkční období: Mandát generálního ředitele trvá 6 let. Stejně jako u členů Rady tedy přesahuje jedno volební období Poslanecké sněmovny.

Odvolání: Rada může generálního ředitele odvolat jen ze zákonem přesně vymezených důvodů. Patří mezi ně zejména neplnění úkolů veřejné služby, porušení zákona nebo statutu, ztráta předpokladů pro výkon funkce nebo nevykonávání funkce po dobu 6 měsíců. U prvních dvou důvodů — neplnění úkolů veřejné služby a porušení zákona nebo statutu — navíc platí pojistka proti unáhlenému odvolání: Rada může generálního ředitele odvolat jen tehdy, pokud ho na pochybení předem písemně upozornila a k tomuto upozornění došlo v posledních 12 měsících. U ČT je k odvolání potřeba nejméně 12 hlasů z 18, u ČRo nejméně 6 hlasů z 9 (§ 9 odst. 7).

Postavení generálního ředitele: Generální ředitel je statutárním orgánem ČT nebo ČRo. Rada ho volí, kontroluje a může ho za zákonných podmínek odvolat, ale není výkonným vedením instituce. Nemá tedy řídit každodenní provoz ani vstupovat do konkrétních redakčních rozhodnutí.

Evropské standardy — EMFA a Rada Evropy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1083, známé jako **EMFA**, je od 8. srpna 2025 plně použitelné. Jeho článek 5 se věnuje přímo veřejnoprávním médiím a ukládá členským státům několik základních povinností: ¹

Transparentní jmenování a odvolávání vedení. Postupy pro jmenování i odvolávání vedení nebo členů řídicích orgánů veřejnoprávních médií musí být otevřené, transparentní a nediskriminační.

Odvolání musí být odůvodněné, předem oznámené dotčené osobě a musí být možné se proti němu bránit u soudu.

Dostatečně dlouhé funkční období. Mandát vedoucích osob má být nastaven tak, aby zajišťoval kontinuitu a nepodléhal přímo jednomu volebnímu cyklu.

Priměřené a předvídatelné financování. Financování veřejnoprávních médií má být priměřené, udržitelné a předvídatelné. Musí vycházet z předem stanovených, transparentních a objektivních kritérií.

Nezávislý dohled. Členské státy mají zajistit dohled nezávislého orgánu, který má veřejnoprávní média chránit před neoprávněnými zásahy.

Těmto pravidlům předcházelo doporučení Výboru ministrů Rady Evropy **CM/Rec(2012)1** z 15. února 2012 o správě veřejnoprávních médií.² Formuluje podobné principy: vztah politiky k veřejnoprávním médiím „na délku paže“ (*arm's length*), stabilní financování a nezávislé, transparentní jmenování vedení.

Rozdíl je v právní síle. **EMFA je závazné evropské nařízení s přímou použitelností.** Doporučení Rady Evropy je naproti tomu nezávazné, tedy takzvané *soft law*. Přesto má význam: při hodnocení stavu právního státu se na něj opakovaně odvolávají například Benátská komise a Evropská komise.

Česká úprava a evropský standard: kde se shodují a kde zůstávají rizika

Prvek	Česká úprava (2026)	EMFA čl. 5 / CM/Rec(2012)1
Funkční období Rady	Členové Rady mají mandát na 6 let. Pravidlo pravidelné obměny po třetinách každé 2 roky bylo zrušeno novelou č. 225/2023 Sb.	Požadavek na dostatečně dlouhé funkční období je splněn.
Funkční období generálního ředitele	Generální ředitel je jmenován na 6 let. Odvolat ho lze jen ze zákonem přesně vymezených důvodů.	Česká úprava v tomto bodě odpovídá požadavku na kontinuitu a ochranu před svévolným odvoláním.

Prvek	Česká úprava (2026)	EMFA čl. 5 / CM/Rec(2012)1
Jmenování Rady	Členy Rady volí dvě komory Parlamentu z návrhů občanských organizací.	Formálně jde o transparentní a nediskriminační postup. Rizikem zůstává politizace výběru kandidátů v praxi.
Odvolání členů Rady / generálního ředitele	Odvolání je možné jen ze zákonných důvodů. U generálního ředitele je navíc vyžadována kvalifikovaná většina; rozhodnutí musí být odůvodněné.	Česká úprava v zásadě splňuje požadavky na odůvodněnost a ochranu před svévolným zásahem. Soudní ochrana není v zákonech popsána samostatně, ale vyplývá z obecné soudní ochrany a judikatury.
Financování	ČT a ČRo jsou financovány koncesionářskými poplatky. Jejich výše je stanovena zákonem a po novele č. 119/2025 Sb. je doplněna automatická valorizace při kumulované inflaci nad 6 %.	Po novele český model lépe odpovídá požadavku na přiměřené, udržitelné a předvídatelné financování.
Transparentnost vlastnictví	U veřejnoprávních médií se soukromé vlastnictví neuplatní: ČT a ČRo jsou zřízeny zákonem jako veřejnoprávní instituce.	Požadavky EMFA na transparentnost vlastnictví míří hlavně na mediální trh jako celek. U ČT a ČRo je vlastnická otázka řešena samotným veřejnoprávním statutem.

Tip

Česká právní úprava v textu zákona formálně splňuje evropské standardy EMFA. To ale ještě neznamena, že je vše bez problémů. Evropská kritika i domácí debata se často netýká jí samotného znění zákona, ale jeho praktického fungování: zda nominační proces do rad skutečně zajišťuje nezávislost, nebo zda jej politické strany dokážou fakticky ovládnout přes výběr kandidátů. Jinými slovy: zákonná konstrukce může evropským standardům odpovídat, ale rozhodující je i politická kultura a způsob, jakým se pravidla používají.

Aktuálnímu fungování ČT a ČRo se podrobně věnuje kapitola ČT a ČRo dnes.

Jak se nezávislost ztrácí — opakující se mechanismy

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že nezávislost veřejnoprávních médií se většinou neztrácí jedním velkým krokem ani prostým zrušením zákona. Častěji mizí postupně: přes změny v radách, financování, délce mandátů nebo způsobu řízení. Jinými slovy — nebourá se celá budova najednou, ale oslabují se její nosné pilíře.

V evropské praxi se opakují hlavně čtyři scénáře. Podrobněji se jim věnuje kapitola Varovné příklady.

Obejití nominačního procesu

Vláda může zrušit dosavadní radu zvláštním zákonem a převést jmenování vedení jinam: buď přímo na člena vlády, nebo na nový orgán, v němž má rozhodující vliv vládní většina.

Příkladem je Polsko v roce 2015. Takzvaný „malý mediální zákon“ z prosince 2015 svěřil jmenování vedení veřejnoprávních médií ministrowi státní pokladny; polský Ústavní tribunál část této úpravy v prosinci 2016 označil za protiústavní. Podobný princip se objevil i na Slovensku v roce 2024: nová Rada STVR má 9 členů, z nichž 4 jmenuje ministr kultury a 5 volí Národná rada SR.

Zkrácení funkčního období

Další možností je zákonem zkrátit mandát stávajícího vedení nebo rady. Formálně nejde o přímé odvolání konkrétní osoby, praktický

účinek je však podobný: nová politická většina získá možnost rychle dosadit nové lidi.

Podříznutí financování

Veřejnoprávní médium lze oslabit i bez personálních změn — prostě tím, že přijde o část peněz. Může jít o výrazné snížení rozpočtu, jako v Dánsku po reformě z roku 2018, kdy se rozpočet veřejnoprávního vysílatele DR postupně snížil o 20 %. Může jít také o dlouhodobé odkládání valorizace, kdy poplatek zůstává roky stejný, zatímco náklady rostou.

Fúze nebo restrukturalizace pod novým řízením

Častým nástrojem je i změna organizační struktury. Média lze sloučit do jednoho většího celku, převést část pravomocí na nový orgán nebo zrušit dosavadní instituci a nahradit ji novou, s jiným způsobem kontroly.

V Maďarsku vznikl v roce 2011 holding MTVA, který soustředil televizi, rozhlas i tiskovou agenturu MTI pod jednu střechu. Na Slovensku v roce 2024 zákon č. 157/2024 Z. z. zrušil RTVS — instituci sloučenou už od roku 2011 — a nahradil ji STVR s novou Radou a změněným modelem řízení.

Tyto scénáře nejsou historickou kuriozitou. V Evropě se objevovaly opakovaně mezi lety 2010 a 2024. Právě proto Evropská unie přijala v roce 2024 EMFA: aby podobné zásahy do veřejnoprávních médií napříště narážely na přímo použitelný evropský rámec.

Jak silná tato ochrana bude v praxi, ukáže až první případ, kdy se některý členský stát pokusí podobný postup zopakovat.

Zdroje

- 1 EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA (EU). (2024). *Nařízení (EU) 2024/1083 — European Media Freedom Act (EMFA)*, čl. 5. [k 2026-04-17]
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj>
- 2 COUNCIL OF EUROPE, COMMITTEE OF MINISTERS. (2012). *CM/Rec(2012)1 — Recommendation on public service media governance*. [k 2026-04-17]
https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805cb4b4
- 3 PARLAMENT ČR. (1991). *Zákon č. 483/1991 Sb. o České televizi — ve znění 225/2023 Sb.* [k 2026-04-17]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-483>
- 4 PARLAMENT ČR. (1991). *Zákon č. 484/1991 Sb. o Českém rozhlasu — ve znění 225/2023 Sb.* [k 2026-04-17]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-484>
- 5 PARLAMENT ČR. (2005). *Zákon č. 348/2005 Sb. o rozhlasových a televizních poplatcích*. [k 2026-04-17]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-348>
- 6 PARLAMENT ČR. (2025). *Zákon č. 119/2025 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, a další související zákony*. [k 2026-04-17]
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2025-119>